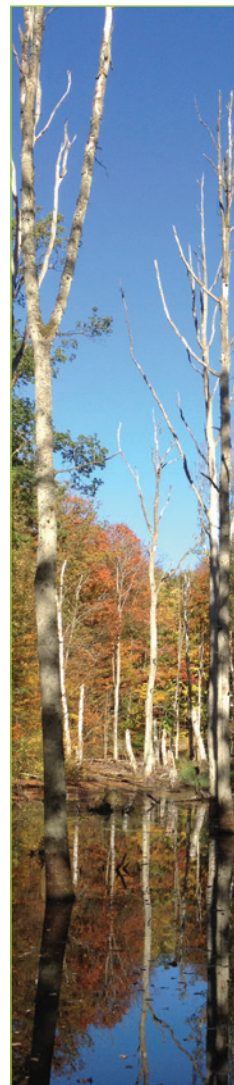
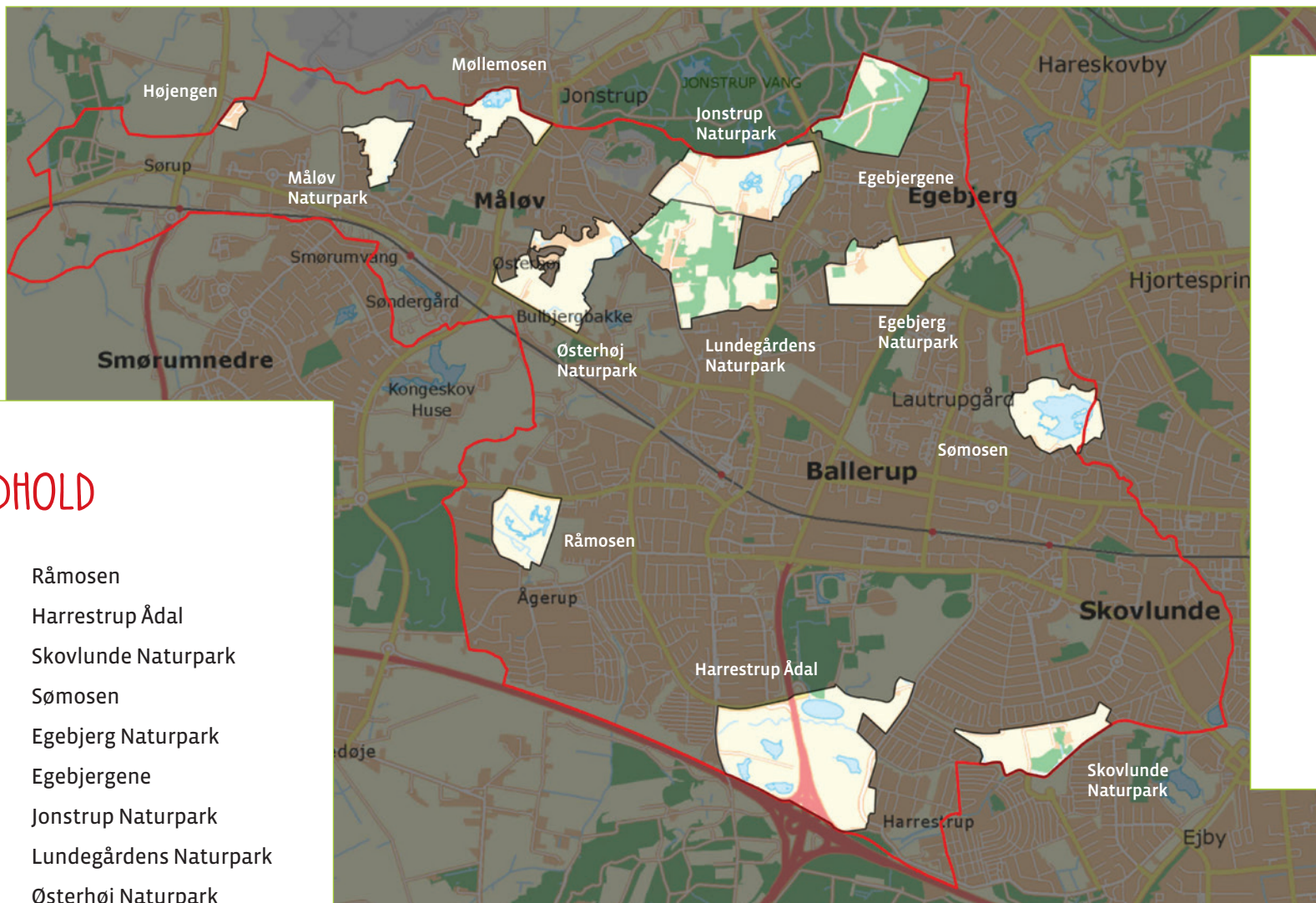

NATUREN I BALLERUP KOMMUNE

INDHOLD

- 4 Råmosen
- 6 Harrestrup Ådal
- 8 Skovlunde Naturpark
- 10 Sømosen
- 12 Egebjerg Naturpark
- 14 Egebjergene
- 16 Jonstrup Naturpark
- 18 Lundegårdens Naturpark
- 20 Østerhøj Naturpark
- 22 Møllemosen
- 24 Måløv Naturpark
- 26 Højengen

VELKOMMEN TIL BALLERUP KOMMUNES NATUR !

I denne folder finder du 12 dejlige naturområder i Ballerup Kommune. De varierer mellem bynære oaser og større åbne landskaber. Lad dig inspirere til at komme ud i naturen alene eller sammen med venner og familie. Opdag nye dejlige naturområder og lær om deres historie, og de arter der findes her. Vi gør en aktiv indsats i alle 12 områder for at fremme naturen. Det håber vi, at I sætter pris på og passer på naturen, når I er derude.

Vil du gerne vide mere om områderne, kan du besøge kommunens hjemmeside, ballerup.dk – eller skanne QR-koden nedenfor.

Naturen er forunderlig. God fornøjelse.

LÆS MERE OM
BALLERUP KOMMUNES
NATUROMRÅDER HER:

RÅMOSEN

Råmosen ligger i den vestlige del af Ballerup Kommune og er en fredet mose med tæt rørsump af tagrør og pilekrat. Mosen er en grøn oase i et byområde, hvor især kontrasten mellem mosen og Grantofstens højhuse er markant.

Råmosen har tidligere været et værdifuldt græsningsareal, og derfor fordelt blandt landmændene. På luftfoto ses smalle lodrette mønstre i rørsumpen. Det er de gamle grøfter, der afvandede græsningsarealerne og samtidig markerer ejerskel.

Under og før de to verdenskrige blev der gravet tørv i mosen, og det bragte de åbne vandarealer tilbage. Der har dog været en grundejer, som i stedet dyrkede jorden, og denne matrikel fremstår i dag som en tør balke ind i mosen fra nordvest. I 1988 blev der gravet kanaler, der skulle forbinde vandområderne og sikre et konstant vandspejl.

Padde yngler kun i begrænset omfang på grund af de mange fisk i mosen.

Engene omkring mosen bliver afgræsset af køer, og der er registreret mere end 60 plantearter. Du kan blandt andet finde dusk fredløs, gul iris og engforglemmigej.

En trampesti løber rundt omkring mosen, og man må også gerne gå ind i folden. Husk praktiske sko til turen, for stierne kan til tider være våde. På fiskebroen kan du komme tæt på vandet, som ellers ligger gemt bag den tætte rørsump. Der er frit fiskeri, hvis du har det lovpligtige fisketegn.

DET KAN DU OPLEVE I RÅMOSEN

I Råmosen kan du finde **gøgen** – en trækfugl, der kun ses i Danmark om sommeren, hvor fuglens kukken kan høres både dag og nat i varme perioder. I stedet for selv at udruge sine æg lægger gøgen sine æg enkeltvis i andre småfugles reder og lader dem opfostre ungen. Gøgeungen skubber gerne øvrige æg og unger ud af reden og vokser sig hurtigt større end plejeforældrene, som intetanende fortsætter med at made gøgeungen. Gøgen kendes derfor som en redesnylter.

Gedden er en rovfisk, der er i stand til at æde meget store byttefisk. Gedden bliver på grund af sin størrelse og mundens form også kaldt for "ferskvandskrokodille". Når der er hård vinter med tyk is på Råmosen, kan det føre til iltmangel i vandet, hvilket større gedder som regel ikke overlever. Danmarksrekorden for en gedde er 22 kg og 127 cm. Så store bliver de nok ikke i Råmosen.

Gul Iris er en sumpplante, der vokser langs vandløb og i moser. Den har luftkanaler i blade og stængler for at bringe ilt til alle plantedele. I juni og juli har den en stor, flot, gul blomst, som lyser op i den grønne natur. Den bestøves af insekter, især humlebier. Efter bestøvningen udvikler gul iris en stor frugtkapsel, der indeholder mange rødbrune frø. Frøene flyder på vandoverfladen og spredes ganske effektivt ad den vej.

HARRESTRUP ÅDAL

Harrestrup Ådal ligger i den sydlige del af Ballerup Kommune langs Harrestrup Å og på begge sider af Motorring 4. På trods af nærheden til motorvejen er det et overraskende stille og roligt naturområde, da støjvoldene skærmer for larmen.

Motorvejen og støjvoldene sætter deres præg på landskabet. Motorvejen blev anlagt delvis på et beskyttet moseområde, og derfor blev der, som erstatning, etableret tre lavvandede søer i området. Støjvoldene gør, at mere vand trænger ud i området. Det har ført til flere og større søer, især vest for motorvejen, og området er blevet et rigtig fint fugleområde.

Kom og oplev området, spis din frokost ved madpakkehuset, overnat i en shelter, slip din hund løs i hundefolden eller kælk ned af bakken om vinteren. Du kan gå en tur langs Harrestrup Å, som er kommunens største vandløb, og som løber igennem i alt syv kommuner. Du

kan også spadserere rundt om Svanesøen, som blev anlagt som regnvandsbassin, men som også byder på fugle og fisk.

En stor del af området, samt støjvoldene bliver afgræsset af får og køer, og du kan gå en tur i foldene. Prøv for eksempel at gå op af støjvoldene og hør hvordan larmen stiger mod toppen, mens der er stille i bunden.

Harrestrup Ådal ligger i den sydlige forlængelse af Skovlunde Idrætspark, og du kan derfor løbe en lang tur, der fører gennem begge områder.

DET KAN DU OPLEVE I HARRESTRUP ÅDAL

Pibeand er en trækfugl, som raster i området i større flokke forår og efterår. Hannen har et karakteristisk rødbrunt hoved med gul blis i yngledragten fra oktober til maj. Som mange andre trækfugle, raster pibeanden ved søerne i Harrestrup Ådal. Pibeænder fourager ofte på land, og de er meget sky. Især de store flokke skræmmes op på lang afstand.

Viben yngler i hele Danmark, men foretrækker fugtige åbne områder med lav bevoksning. Den er i tilbagegang blandt andet på grund af landbrugets stadigt mere intensive drift med dræning og færre græssede enge. Viben har fået navn efter sin stemme. Når du hører *vuii-o-vuiip-vip-vip-euvii*, ved du, at der en vibe i nærheden. Men pas på, for viben er også kendt for at forsvare sin rede frygtløst! Efter yngletiden samles viberne i flokke for at trække sydpå. Den bedste mulighed for at se dem i flok er fra september til den første nattefrost.

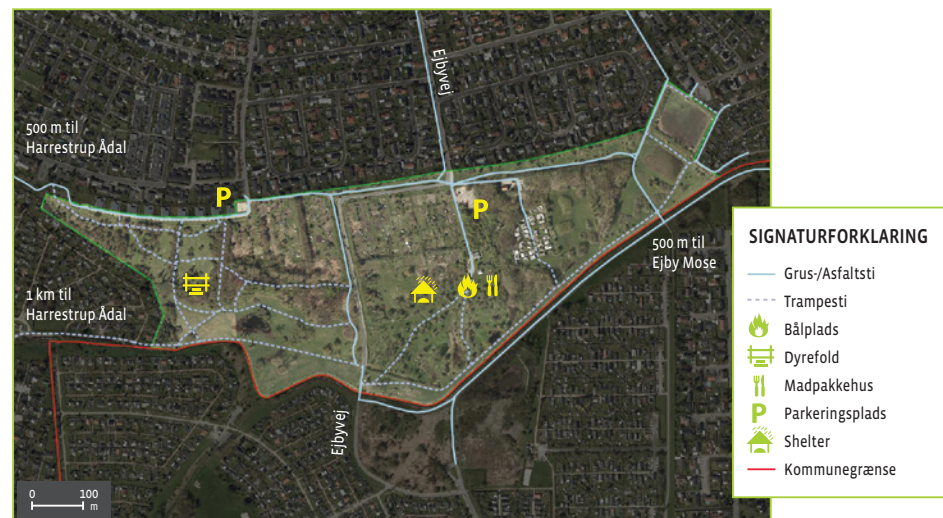
Blåfugl er en hel sommerfugleslægt med mange arter. De kendes nemt ved deres blå til violette farver, men der findes også brune og grønne blåfugle. Flere arters larver overvintrer i myreturer, og æder sig store i myreæg inden de forpupper sig. De fleste arter af blåfugle er afhængige af særlige værtsplanter som for eksempel timian og storkenæb. Blåfugle findes derfor, hvor disse værtsplanter vokser – på enge, overdrev og i vejkanter.

SKOVLUNDE NATURPARK

Naturparken ligger i kommunens sydlige del og skråner svagt ned mod Harrestrup Å. Landskabet bærer præg af levende hegn med popler eller bornholmsk røn. Skovlunde Naturpark er et varieret område med nyttehaver, græsningsfolde og en fjerkræforening. Den gamle landevej Ejbyvej gennemskærer området og bidrager til en landlig atmosfære.

Der har tidligere været planer om at bygge vej gennem området, før det blev til en naturpark. Sydbuen skulle forlænges mod øst og Ejbyvej skulle udbygges og føres ligeud gennem området. Man var begyndt at fylde en mose op med jord for at kunne bygge veje, da vejprojekterne blev opgivet, det efterlod et småbakket landskab og en god basis for etablering af Skovlunde Naturpark som fritids- og naturområde tæt på byen. I dag fremstår området med den tidligere mose som et spændende naturområde med flere småsøer.

Der er mange børnehaver, der kommer på besøg, og man kan spise frokost eller lave bål ved bålhuset. Medbring dit eget brænde. Du kan også overnatte i en shelter.

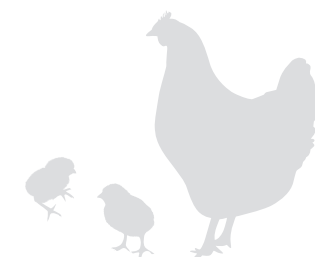
Der er flere stier, både med grusstier og trampestier gennem området. Du kan for eksempel gå en rundtur, der fører dig gennem områdets forskellige dele på 2,4 km. Husk gummistøvler når det har regnet, der kan være vådt på stierne langs åen.

DET KAN DU OPLEVE I SKOVLUNDE NATURPARK

Gamle æbletræer gemmer sig i Skovlunde Naturpark. De stammer fra en tid, hvor området blev brugt til gartneri med grøntsags- og frugtproduktion. Arealet med de nuværende nyttehaver har tidligere været frugtplantager, og frem til 1960'erne blev der fremstillet æblemost her. Finder du et æbletræ uden for nyttehaverne, må du gerne plukke og spise æblerne.

I Skovlunde Naturpark er der flotte **gamle læhegn**, som flere steder er bevaret. Læhegn blev tidligere plantet i markskel for at skabe læ til afgrøderne, og de består blandt andet af popler, bornholmsk røn og birk. Læhegnene er flotte at se på og har betydning som levested for truede arter. Prøv at finde dem på luftfotoet til højre og på din tur derud.

Hønsebyen er en fjerkræforening midt i det grønne med 37 små parceller med hus og fuglehold. Området er helt specielt og minder mest om en lille kolonihave med høns og duer i stedet for kål og radiser. Brevduer var i sin tid årsagen til, at Hønsebyen blev etableret. Den flyttede til det grønne, for at fuglene kunne finde ro. Om søndagen er der nogle gange flyveopvisning. Hønsebyen ligger på Ejbyvej 111, og du kan nemt finde den ved at følge lyden af hanegal. Du må gerne gå igennem Hønsebyen.

SØMOSEN

Sømosen ligger i den vestlige del af kommunen på grænsen til Herlev Kommune og er et fredet område. Sømosen består af holme og småøer samt en hel del rørskov. Rørskoven giver skjul til mange fugle, padder og smådyr. Padderne yngler på holmene og småøerne, men når ynglen svømmer i land bliver mange spist af fisk. Nye vandhuller skal give padder bedre muligheder for ynglesucces.

Sømosen er en ret lavvandet lavningsmose, som blev dannet i slutningen af den sidste istid for 10-15.000 år siden, og den er en af de omkring 25 kendte offermoser i Danmark, hvor der blandt andet er fundet flækker og tværpile fra ældre stenalder.

Vandet fra Sømosen løber via Sømose Å ud i Harrestrup Å, som igen løber ud i Øresund ved Kalveboderne.

En rask tur rundt om mosen tager ca. 20 minutter, hvis ikke du standser og ser på det rige fugleliv fra fugletårnet eller vil helt tæt på vandet ved fiskebroen. Stien kan være mudret, så husk solidt fodtøj. Du kan også overnatte i shelter tæt ved DTU.

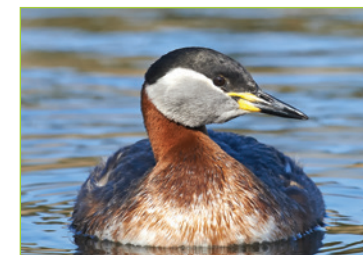
Den vestlige del af Sømosen er indhegnet til fårefold som led i naturplejen. Fårene sørger for at holde arealet åbent, så lyskrævende planter kan få plads til at vokse. Måske får vi orkidéen kødfarvet gøgeurt, som voksede her engang, tilbage.

DET KAN DU OPLEVE I SØMOSEN

Pungmejsen har sit navn efter sin kunstfærdige rede, der i sin form ligner en gammeldags snørepung. Reden er bygget af frøuld fra pil, dunhammer og tagrør, der holdes sammen af dyrehår og plantefibre. Pungmejsen er en relativ ny fugl i Danmark. Den indvandrede i 1960'erne og dannede siden en lille bestand på Sjælland og i Østjylland. Pungmejsen lever meget diskret, men afslører sig gennem sine kald: *tsi-tsi-tsi*. Når bladene falder om efteråret, kan man med lidt held se dens rede hængende fra en gren. På det tidspunkt er fuglen dog for længst trukket sydpå.

Gråstrubet lappedykker er en fåtallig ynglefugl i Danmark, som yngler i mindre søer og moser. Det er en sky fugl, der har et skrig som et grisehyl. Dens føde består af småfisk, store vandinsekter, snegle og små padder. Du kan typisk se gråstrubet lappedykker på ynglepladsen – enten på de åbne vandflader eller i kanten af søvegetationen.

Spidssnudet frø er kommunens ansvarsart og internationalt beskyttet. Ved at beskytte spidssnudet frø med for eksempel nye vandhuller eller udtynding af pilekrat, gør man det samtidigt godt for mange andre paddearter, insekter og plantelivet. Spidssnudet frø yngler i Sømosen i rørsumpen, hvor fiskene ikke kan komme til. Den er svær at skelne fra butsnudet frø, hvorfor de to arter hyppigt bliver omtalt samlet som brune frøer. Sidst i april kan du lytte efter lyden af bobler eller hunde, der gør langt væk – det er spidssnudet frø.

EGBJERG NATURPARK

Egebjerg Naturpark ligger i Hjortespringkilen i den nordøstlige del af kommunen, og er formentlig det mest besøgte naturområde i Ballerup Kommune.

Der er mange søer i det småbakkede landskab, og der kommer stadig nye søer til. Nogle søer stammer fra gamle lergrave, mens andre er opstået, når dræn ikke længere bliver vedligeholdt.

Der er et flot overdrev, som delvis bliver afgræsset af får. Den fineste del er dog uden for folden, hvor frivillige fra Danmarks Naturfredningsforening slår med le. Det gør de for at fremme de karakteristiske blomster, der vokser her. Overdrev er en beskyttet naturtype på tør jord, som bedst plejes med græsning eller høslæt.

Egebjerg Naturpark har noget for alle. Du kan besøge fårene, der afgræsser overdrevene, gå en smuk tur mellem træer, sø, mark og

eng, eller du kan dribble efter fodbolden med dine børn eller venner – der er plads til alle.

Marken syd for Rosendal bliver omdannet til naturområde med blomster og sti igennem.

Der dyrkes grøntsager i fællesskab ved den økologiske fælleshave Nordbuen 1, og du kan tænde bål i spejdernes bålhytte ved Pæremose Havn. Begge steder er støttet af Ballerup Kommunes Borgermillion. Der er også en hundefold, hvor du kan slippe din hund løs.

Der er mange stier i området, som du kan benytte til at opleve det fine landskab. Gå en tur i det flotte overdrev enten i eller rundt om fårefolden.

DET KAN DU OPLEVE I EGBJERG NATURPARK

Byggelegeplads Rosendal er oprindeligt en af Ballerups udflyttede gårde. Den er i dag kommunalt ejet og indrettet til byggelegeplads, hvor du kan passe kaniner, geder og påfugle, bygge et nyt skur eller opleve middelalderen gennem rollespil. Alle børn og unge med interesse for dyr, rollespil, hygge og meget andet er velkomne.

Gul Snerre er en karakteristisk overdrevs-plante, fordi den elsker at vokse i tørre, lysåbne græssamfund. Blomsterne er små og gule, og de sidder i en mangeblomstret top og er behageligt sødt-duftende. Gul snerre blomstrer i juni og juli. Den har været brugt til farvning af linned, da den giver en rød farve på hør. Gul snerre er også kendt som ”Jomfru Marias sengehalm”, måske fordi den i gamle dage blev brugt som madrasfyld hos de rige.

Vellugtende gulaks foretrækker ligesom gul snerre tørre, lysåbne græsarealer på mager jord. Når man ser den, kan man være ret sikker på, at det område, den vokser i, er et overdrev. Gulaks indeholder kumarin, der giver græsset og især høet en fin høduft. Du kan se den hele vækstsæsonen, men den bliver særlig tydelig, når den bliver tør og får sin flotte lysegule farve i sensommeren.

EGBJERGENE

Egebjergene ligger i den nordøstlige del af Ballerup Kommune og er en del af Hareskovene. Hareskovene er blandt de ældste skove i Danmark. De breder sig mod Værløse, Jonstrup og Hareskovby. Skoven har tidligere fungeret som kongelig jagtskov og blev, som andre kongelige skove, afgrænset af stendiger i skovgrænsen, der stadig kan ses. Skoven varierer mellem flotte skovstykker af blandt andet bøg, lind, ahorn, birk, eg og rødgran.

I Egebjergene er terrænet meget bakket – deraf navnet, og området har lige som resten af Hareskovene fine seværdigheder. Du kan for eksempel besøge en stendysse, der stammer fra bondestenalderen og blev anlagt til begravelsen af de døde.

I skoven kan du også finde bålplads med bænke og mulighed for at lave mad på spejdermanér. Snup et varmt snobrød eller nyd de

medbragte madpakker. Ved siden af bålpladsen er der en naturlegeplads og klatretræer. I Egebjergene er der også en shelterplads, hvor du kan overnatte.

Der er mange stier i skoven – både stier, der er velegnet til gangbesværede og mindre trampestier gennem skoven. Hele området er hundeskov, så du må lade din hund løbe frit under forudsætning af, at du konstant har fuld kontrol over hunden. Den må ikke genere andre gæster, hunde eller det vilde dyreliv.

DET KAN DU OPLEVE I EGBJERGENE

Motionsruten er en hel særlig oplevelsestur gennem skoven. Det er en forhindringstur på 1,3 km, der udfordrer din kondi, styrke og balance! Langs turen finder du en række forhindringer, som du kan klatre over, balancere på eller finde din egen kreative løsning til at overvinde. I kan bruge ruten til at konkurrere om, hvem der er hurtigst, eller hvem der kan undgå at røre jorden længst tid. Følg de gule pile, der markerer ruten.

De **Gamle træer** er resultat af, at skoven tidligere fungerede som kongelige jagtskov. Du kan både se flotte gamle bøgetræer og egetræer. Det ældste træ i Egebjergene er ca. 700 år gammel og hedder Grenadéren. Med den høje alder og de mange hulrum udgør den et levested for mange truede arter blandt andet ugler, flagermus og træbukke. Grenadéren kæmper med de yngre og højere nabotræer om lyset. Når den på et tidspunkt taber kampen, bliver den til levested for mange svampe og insekter. En del af skoven er udlagt som naturskov, hvor der kun sker træfældning i meget begrænset omfang.

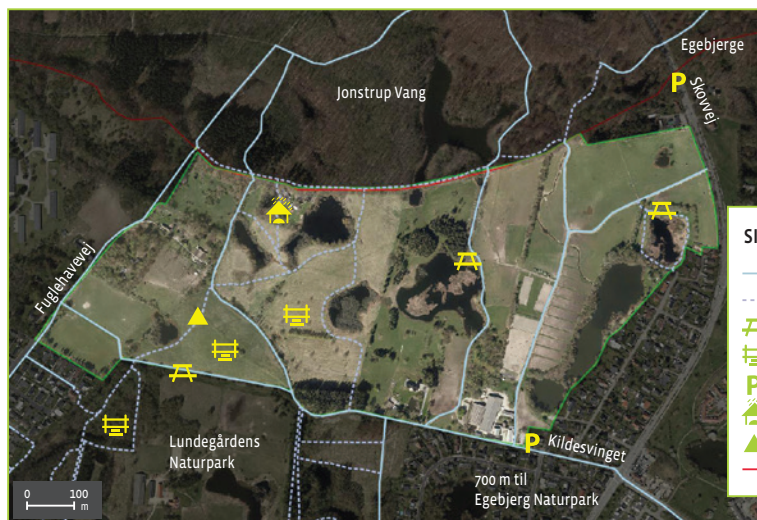
Skovsøen ligger i en lavning midt i Egebjergene. Det er en rigtig smuk sø, hvis vand er helt mørkt, og det er ikke fordi, at søen er beskidt. Vandet er helt klart og rent, men det er farvet af humusstoffer fra skovbunden. De mange døde træer i søen stammer fra en tid, hvor vandet har stået lavere. Efter at vandet er steget, er træerne gået ud.

JONSTRUP NATURPARK

Jonstrup Naturpark ligger i Hjortespringskilen i den nordlige del af kommunen. Mod syd afgrænses den af Lundegårdens Naturpark ved Kildesvinget og cykelstien – og mod nord af statsskoven Jonstrup Vang. Et 200 år gammelt stengærde afgrænser statsskoven. Digerne blev opført for at holde datidens husdyr ude af skoven. I skovlysnin-ger var der nemlig enge, hvor der blev høstet hø til vinterfoder for kongens heste.

Jonstrup Naturpark byder på et fint bakket landskab med mange afløbsløse søer. Der går dyr på den største del af arealet. Den østlige del er udlejet til Ballerup Rideklub og bliver afgræsset af heste. Den vestlige del bliver afgræsset af får og køer, som holder landskabet åbent som det græsningsoverdrev, hvor Ballerups bønder før i tiden havde deres dyr gående. Vejen Kildesvinget har sit navn fra en kilde, der ligger i svinget, hvor bønderne hentede vand.

På toppen af Skomagerbakken kan du hvile på en bænk med en fin udsigt over en stor del af naturparken, hvor det bakke- de landskab, formet under istiden, træder tydeligt frem. Om vinteren er bakken ideel til at kælke. Du kan også overnatte og tænde bål ved shelterplad- sen i skovkanten til Jonstrup Vang.

Du kan gå en varieret tur gen- nem åbne græs- og overdrevs- arealer, skov og forbi smukke søer. Området er et af de mere stille i Ballerup Kommune.

DET KAN DU OPLEVE I JONSTRUP NATURPARK

Snogen er en af Danmarks to slangearter. Det er en sort slange med en lysere underside og de karakteristiske to gule nakkeplet- ter, som gør det muligt med sikkerhed at skelne den fra hugor- men. I modsætning til hugormen, er snogen ikke giftig og er fuldstændig uskadelig for mennesker. Snogen er fredet og lever tæt ved vandløb, søer og moser. Ser man mange frøer et sted, vil man næsten også altid finde snoge i nærheden. Du har størst chance for at se dem om eftermiddagen, hvor vandet de svøm- mer i er varmest og snogene mest aktive. Fra oktober til marts går snogen i vinterdvale.

Stor vandsalamander er internationalt beskyttet. Den er i tilba- gegang på grund af for mange næringsstoffer i vandmiljøet og udsætning af fisk og ænder, der spiser salamandernes yngel. Stor vandsalamander har derfor størst ynglesucces i små fiskeløse vandhuller. Den overvintrer på land, under sten, træstammer mv. Du kan let kende hannen i yngletiden, hvor den har en høj ryg- kam med et savtakket omrids og orange bug, der får den til at ligne en lille drage.

Blåhat er en karakteristisk planteart som indikerer, at et område er på vej til at blive et fint overdrev. Blåhatten er essentiel for de insekter, der kun lever af pollen fra blåhatten. Det gør for eksem- pel blåhatjordbien, som bygger små reder i jorden. Blåhathvæp- sebien lægger sine æg i blåhatjordbiens rede, og de voksne blå- hathvæpsier søger udelukkende føde i blåhat. Det kræver derfor tætte bestande af blåhat for at blåhathvæpsien kan overleve. Blåhat blomstrer fra juni til august.

LUNDEGÅRDENS NATURPARK

Lundegårdens Naturpark ligger i Hjortespringskilen mellem Jonstrup Naturpark og Østerhøj Naturpark. Landskabet varierer mellem åbne græsningsflader, søer og mere lukket skov – alt sammen i et fint bakket terræn. Her findes en blanding af kommunalt og privat ejede grunde med mange stier.

Gamle frugtplantager og nyttehaver har tidligere ligget spredt i området. Frugtplantagerne er nu vokset til i skov, mens nyttehaverne er blevet samlet. I dag er der derfor god plads til naturen og de rekreative oplevelser. Når du går i området, kan du således finde frugttræer og haveplanter mellem de vilde planter og i skoven. På kommunens areal må du gerne plukke æbler og bær. I skoven er der en shelter, hvis du trænger til en overnatning i det fri.

I den sydlige del (se kortet) er et hundelufterareal, hvor hunde må løbe uden snor. Du skal dog altid have kontrol over din hund, så den kan kaldes tilbage, hvis en hare eller rådyr skulle blive skræmt op.

Du kan også drible efter bolden på de store foldboldbaner. Husk dog at skolen og klubben har fortrinsret til banerne.

Du kan både gå lange og korte ture i området.

DET KAN DU OPLEVE I LUNDEGÅRDENS NATURPARK

Krogshøjfalden er et indhegnet areal, der bliver afgræsset af får og kvæg. Det er en græsningsskov, som udviklede sig for 200 år siden, da bønderne havde deres kvæg gående. Her ses også en mængde forskellige natur- og kulturelementer inden for kort afstand: sø, ellesump, hassellund, brombær og tydelige spor af den tidligere frugtplantage, som blev anlagt i sydeuropæisk stil på sydvendte terrasser. Herfra blev københavnernes forsynet med frugt. Når der er sne, er der også en god kælkebakke.

Det hvide C er en sommerfugl, hvis navn kommer fra et lille hvidt C i vingens tegning. Sidder sommerfuglen med sammenklappede vinger, er den perfekt kamufleret som et vissent blad, men med et hvidt C på vingens bagside. Således beskyttet overvintrer den på træstammer eller i jordbunden. Det hvide C er en mellemstor sommerfugl og en fantastisk flyver. Den har tidligere været ret sjælden, men de senere år er den set flere og flere steder i landet. Den er på vingerne fra marts til september.

Blå libel er den kraftigste og bredeste af Danmarks libeller, en gruppe af store guldsmede. Den bliver ca. 4-5 cm lang. Det er kun hannen, der som navnet antyder, har en blå farve, hunnen har en gulbrun bagkrop. Blå libeller lever ved småsøer, og hannen sidder ofte på en gren og holder øje med mulige byttedyr eller andre guldsmede, der er trængt ind på dens territorium, som den forsvarer ivrigt. Det er endda set, at den forsøger at jage hunde og katte væk. Du kan se blå libel på vingerne fra maj til starten af august.

ØSTERHØJ NATURPARK

Østerhøj Naturpark ligger i Hjortespringkilen, syd for Lundegårdens Naturpark. Det bakkede åbne landskab med de mange søer stammer fra den sidste istid, hvor isranden gennemskar området. Da isen smeltede, blev der efterladt store isklumper, som dannede vandfyldte fordybninger, også kaldet dødishuller, da de smeltede.

Vi er i grænselandet mellem by og det åbne land, og kommende fra København er det første gang, at du finder et rigtigt landbrugslandskab med marker, husdyrhold og levende hegn på de gamle markskel. Landbrugslandskabet er så karakteristisk her, at det er udpeget som værdifuldt landskab.

Østerhøjen er med 48 m over havet en stor bakke og kommunens højeste punkt. Herfra er der fin udsigt og mulighed for at se helt til Roskilde Domkirke i klart vejr. Du kan gå en tur i området gennem flotte

overdrev, der bliver afgræsset af køer og langs markerne, der bliver dyrket økologisk af Grantoftegaard.

Ved bålpladsen kan du og dine venner hygge jer med snobrød og bålsange.

Der er mange stier, som fører ind i Østerhøj Naturpark, og den er godt forbundet til både Lundegårdens Naturpark og Pederstrup Landsby, hvor Grantoftegaard holder til med gårdbutik og café.

DET KAN DU OPLEVE I ØSTERHØJ NATURPARK

Liden klokke er en spinkel plante med en stor og flot blå klokkeformet blomst. Den hedder liden klokke, fordi den er den mest spinkle af de hjemmehørende arter i klokkefamilien. Den har også været kaldt blå-klokke, men da de øvrige arter i slægten også har blå blomster, blev navnet ændret. Du kan finde liden klokke på de tørre og udyrkede arealer i og uden for fårefolden i juli og august. Prøv at holde blomsten fra liden klokke hen til en myretue – så bliver den lyserød! Det sker fordi myrerne angriber ”fjenden” ved at sprøjte myresyre på den. Liden klokke vokser typisk på lysåbne arealer uden for meget næring.

Grævlingen er et af Danmarks største rovdyr og er et almindeligt dyr i Danmark, selvom vi sjældent ser den. Grævlingen bliver ca. 7-8 år gammel og vejer op til 20 kg. Den bor i en grav i løv- eller blandingsskov og har brug for åbne områder til at finde sin føde, som blandt andet består af regnorme, mus og padder. Når grævlingen søger efter føde, bruger den sin lugtesans, som er 700 gange bedre end menneskets lugtesans. Grævlingen er nataktiv, så du har bedst mulighed for at se den i lune sommeraftener ved tusmørke.

Hedelyng vokser her som det eneste sted i Ballerup Kommune. Den vokser i næringsfattige miljøer på åben, mager og gerne sandet bund. Hedelyngen dør efter maksimalt 40 år og spirer igen, hvis jorden er lysåben og mager nok. Tidligere blev lyngen brugt til foder, brændsel og koste. Den blomster med en smuk rødviolet farve i juli til september.

MØLLEMOSEN

Møllemosen ligger i den nordlige del af kommunen med grænse til Furesø Kommune. Den er opstået under sidste istid, hvor en smeltevandsstrøm, under den tilbagetrækkende is, har dannet en tunneldal. Smeltevandsstrømmen har på dette sted bevæget sig dybt ned i morænen, hvorefter der har dannet sig en sø. Denne sø blev opfyldt gennem tiden ved aflejring af tilskyllet materiale og ved tilgroning. Tunneldalens sider kan tydeligt ses ved den stejle skrænt syd for mosen. Langs den nordlige del af området løber Jonstrup Å

På ældre kort fremgår mosen ved navn Mølleengen, hvilket tyder på, at den blev afgræsset af kreaturer og brugt til at slå hø på. Under første verdenskrig begyndte man at grave tørv på engen, og under anden verdenskrig udvidede man tørvegravningen med maskiner. Derved opstod de åbne vandarealer, som førte til det nye navn Møllemosen. Sporene kan stadig ses som for eksempel de balker, der deler de åbne vandflader.

Områder i mosen og især de omkringliggende skrånninger er blevet afgræsset indtil de omgivende højdedrag blev bebygget i 60'erne. De stadig friholdte skrånninger blev siden slået, og efter at kommunen købte området i 1986, er det stejle overdrev mod øst blevet afgræsset af får fra Grantoftegård. På overdrevet er der en fin opvækst af karakteristiske buske og små træer som hvidtjørn, mirabel og æbler.

Der er mange trampestier gennem græsarealet og i dyrefolden på overdrevet. Du kan nemt komme til området fra parcelhusvejene og gå en tur omkring Møllemosen.

DET KAN DU OPLEVE I MØLLEMOSEN

Den sagnomspundne **nattergal** er kendt for sin flotte sang, men ikke mange kender dens udseende. For ikke nok med at nattergalen lever en meget diskret tilværelse gemt i vegetationen, den er også meget diskret farvet med en mørkebrun overside og en lys underside. Den synger oftest som den eneste om natten, hvilket gør det lettere for hannen at tiltrække hunner. Sangen består af høje, klare toner, et gentaget og metallisk *tjåk tjåk tjåk* og klappende serier. Der er stor variation i sangen. Du kan høre den fra maj til Sankt Hans.

Almindelig røllike er en meget udbredt urt, som vokser på græsland og i vejkanter. Røllike er en gammel lægeurt, som er blevet brugt siden oldtiden. Den hed førhen soldaterurt, fordi den blev brugt til sårbehandling på soldater. Dens videnskabelige navn er *Achillea* efter den græske sagnhelt Achilles. Efter sagnet medbragte Achilles røllike til slaget om Troja, for at kunne behandle soldaternes sår. Røllike er også spiselig og er i øvrigt årsag til, at man ved, at Egtvedpigen blev begravet om sommeren – der sad nemlig en røllikeblomst i klemme under kistens låg.

Eng-forglemmigej er en urt, der vokser på fugtig og næringsrig bund for eksempel ved bredden af vandløb og søer og i moser. Eng-forglemmigej har som andre arter af forglemmigej fået navnet på grund af blomsternes blå farve, idet blå tidligere var et symbol for troskab. Planten hedder det samme på mange forskellige sprog, på engelsk og tysk kaldes planten henholdsvis "forgetmenot" og "Vergissmeinnicht".

MÅLØV NATURPARK

Måløv Naturpark ligger i forlængelsen af Måløv Bypark og langs Måløv Å. Hvis man kommer fra Byparken i syd åbnes landskabet her med græsningsfold og dyrkede marker. Naturparken ligger i et kuperet terræn med græssende får, søer og en gravhøj. Her er også en kælkebakke. På bakketoppen finder du et godt udsigtspunkt, hvorfra du blandt andet kan ane Måløv Bys udvikling gennem tiderne.

Det siges, at man i vikingetiden kunne sejle fra Roskilde Fjord og helt til Måløv kirke. Det er svært at forestille sig i dag, men dengang var havets vandstand højere, og jordbundens oprindelse viser, at man i hvert fald kunne komme ind til Kildedal få km vest for Måløv.

I Måløv Naturpark er der plads til mange ting. I græsningsfolden er der for eksempel et "vaskebræt" – et nedsivningsanlæg, som tilbageholder regnvand fra det højere liggende boligområde, så det ikke

belaster søerne og åen. Samtidig er her en disc-golfbane, hvor alle kan spille. Det handler om at få discen i en kurv med færrest kast. Du kan låne udstyr i Kulturhus Måløv.

Du kan slippe din hund løs i hundefolden eller overnatte i en shelter. I Brydegårdssøerne kan du frit fiske, hvis du har det lovpligtige fisketegn.

Du kan også blot gå en tur i området og nyde den flotte natur og den gode udsigt.

DET KAN DU OPLEVE I MÅLØV NATURPARK

Ynglende padder kan ses (og høres) i vandhullet centralt i området. Her yngler både spids- og butsnudet frø (brune frøer), grøn frø og lille vandsalamander. Det er de "rigtige" frøkvæk fra grøn frø man kan høre tydeligst. Fotoet til venstre er taget i dette vandhul og viser travle brune frøer under æglægningen. Hver hunfrø lægger normalt én ægklump, og i 2013 blev der talt 820 ægklumper. Vandhullet er således meget vigtigt for områdets bestand af frøer.

Der er i alt syv **gravhøje** i Ballerup Kommune, og en af dem, Gershøj, ligger i Måløv Naturpark. Gershøj er en rundhøj fra oldtiden. Den har en flad top i 3 meters højde og er ca. 28 meter i diameter. Alle gravhøje er fredede fortidsminder. Gershøj bliver afgræsset af får, som holder den åben og fri for kratbevoksningen. Får er gode til at pleje gravhøje, fordi de ikke træder højen i stykker som køer. Fra Gershøj har du et fint overblik over Måløv Naturpark.

Slåen er en busk med lange grentorne og den kan danne et meget tæt krat. Slåen har kuglerunde, blåsorte bær, som smager bittert, selvom de er modne. De bliver først søde og anvendelige, når frosten har sat gang i dannelsen af sukkerstoffer. Hvis ikke du kan vente til frostvejr, kan du plukke de modne bær og lægge dem i fryseren. De bruges mest til slåensnaps, men de kan også bruges til saft eller som tilsætning til æblemarmelade. Fuglene er også meget glade for slåenbær.

HØJENGEN

Højengen ligger i den vestligste del af kommunen i en tunneldal på kanten af en morænebakke, og terrænet hælder derfor stærkt mod syd. Højengen har spredt og lysåben bevoksning. I mosen længst nede i dalen ses spor af tørvegravning – de kantede bassiner med relativt dybt vand tæt ved bredden.

Området var indtil for nylig brugt til nyttehaver, og du kan derfor finde både læhegn og haveplanter i området. Hele området er afgrænset af et hegn og bliver afgræsset af får.

Området har noget vildt over sig, og du kan komme helt tæt på naturen for eksempel med en tur gennem mosen på plankestien. Stien løber på en gammel tørvebalke, som er en tørvevæg, man har efterladt til at køre tørven ud af mosen. Du kan nemt se tørvebalkerne – her vokser tagrør og deler mosen i flere små søer.

Du kan frit fiske i mosen, hvis du har det lovpligtige fiske-tegn. Der er opstillede bænke, hvor du kan nyde din madpakke, og en bålplads hvor du kan hygge dig med dine venner eller familie. Du kan samle brænde i området. Bliv inden for folden, resten af mosen er nemlig privat ejet.

DET KAN DU OPLEVE I HØJENGEN

Rådyr er en sky gæst, der findes i bynære områder, hvor den kan finde både foder og gemmesteder i skov, krat eller haver, og hvor den ikke bliver forstyrret for meget af mennesker. Rådyret er den mindste af de hjemmehørende hjortearter. Den er i stærk fremmarch, selv om der bliver skudt ca. 100.000 rådyr hvert år i Danmark. Når rådyret bliver nervøs, kan den "smælde" – en mærkelig gøende lyd, som kan virke lidt uhyggelig.

Gul åkande er en vandplante, der har store blade, som flyder på vandoverfladen og undervandsblade, som overlever vinteren. Den blomstrer med en fin, gul blomst fra juni til august. Når blomsten er bestøvet af insekter, krummes stænglen og frugten udvikles under vandet. Når frugten er moden, frigør den sig fra stænglen og flyder rundt på vandet. Efter noget tid synker frøene og slår rod et nyt sted i søbunden. Gul åkande er giftig, men blev anvendt i folkemedicin i gamle dage.

Dværgflagermus er med sine 3-8 gram den mindste flagermusart i Europa. Den har en rødbrun pels og mørke øre, snude og flyvehud. Dværgflagermusen lever af insekter, som myg, døgnfluer eller natsværmere, som den fanger ved ekkolokalisering. Det betyder, at flagermusen udsender nogle ultralydsskrig, der kastes tilbage som et ekko, når de rammer for eksempel insekter eller et træ. Når ekkoet opfanges af flagermusens ører, kan den danne sig et lydbillede af omgivelserne og derved afgøre, hvor insekterne befinder sig. Naturen er forunderlig!

